

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

Παρατηρήσεις των αρχών σχετικά με την επίσκεψη στην Κύπρο στις

25-26 Νοεμβρίου 2021

Ευρωπαϊκή Οικονομική
και Κοινωνική Επιτροπή

Παρατηρήσεις της κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας επί του σχεδίου έκθεσης που συνέταξε η ομάδα «Θεμελιώδη δικαιώματα και κράτος δικαίου» της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής κατόπιν επίσκεψης στην Κύπρο στις 25-26 Νοεμβρίου 2021

Η Κυπριακή Δημοκρατία θα ήθελε να εκφράσει την εκτίμησή της στην ομάδα «Θεμελιώδη δικαιώματα και κράτος δικαίου» για την ενδιαφέρουσα ανταλλαγή απόψεων στις 25 Νοεμβρίου και να υποβάλει πρόσθετα σχόλια στο επακόλουθο σχέδιο έκθεσης κατόπιν επίσκεψης στην Κύπρο στις 25-26 Νοεμβρίου 2021, στις ακόλουθες ενότητες.

Η Κυπριακή Δημοκρατία θα ήθελε να υπογραμμίσει για ακόμη μια φορά τη δέσμευσή της να προασπίζει την αρχή του κράτους δικαίου, η οποία αποτελεί θεμελιώδη αξία της ΕΕ και απαραίτητο συστατικό μιας δημοκρατικής κοινωνίας.

1. Θεμελιώδη δικαιώματα στο πλαίσιο των κοινωνικών εταίρων

Ο **κοινωνικός διάλογος** συγκαταλέγεται στις σημαντικότερες συνιστώσες για τη χάραξη εργασιακής πολιτικής. Ειδικά στον εργασιακό τομέα, αλλά και γενικά στον κοινωνικό τομέα, η αξιοποίηση του ειλικρινούς κοινωνικού διαλόγου σε περιβάλλον εμπιστοσύνης, με σκοπό την ανάπτυξη αποφάσεων πολιτικής, παραμένει στον πυρήνα των διαδικασιών της συνειδητής διαμόρφωσης πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό λειτουργεί στην Κύπρο μεγάλος αριθμός μόνιμων οργάνων τριμερούς κοινωνικού διαλόγου, τα οποία ασχολούνται με τις πολιτικές εργασίας, το εργασιακό δίκαιο, καθώς και με κοινωνικά θέματα όπου οι κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν ως σύμβουλοι. Κορυφαία μεταξύ αυτών είναι η Συμβουλευτική Επιτροπή Εργασίας, η οποία ασχολείται σε τακτική βάση με όλα τα εργασιακά και κοινωνικά ζητήματα που έχουν αντίκτυπο στον κόσμο της εργασίας. Η θέσπιση νέας νομοθεσίας ή τροποποιήσεων στην ισχύουσα νομοθεσία συζητούνται πάντα στο υψηλότερο επίπεδο τριμερούς διαλόγου, δηλαδή στη Συμβουλευτική Επιτροπή Εργασίας.

Προκειμένου, ειδικότερα, να ενισχυθούν περαιτέρω η υλοποίηση και η επιβολή της νομοθεσίας για ίσες αμοιβές, οι υπάλληλοι και οι επιθεωρητές του υπουργείου, παράλληλα με υπαλλήλους από το γραφείο του Διαμεσολαβητή, συμμετέχουν σε λεπτομερές πρόγραμμα κατάρτισης με θεωρητικό και πρακτικό περιεχόμενο, με στόχο την ενίσχυση των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους κατά τις επιθεωρήσεις ή τον χειρισμό καταγγελιών που αφορούν τον νόμο για ίσες αμοιβές ανδρών και γυναικών ή για την αμοιβή εργασίας ίσης αξίας. Η εκπαίδευσή τους περιλαμβάνει μεθόδους αξιολόγησης της εργασίας. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της περιόδου 2010-2021 πραγματοποιήθηκαν επιθεωρήσεις βάσει ετήσιου στόχου, που ορίστηκε στις 200 με 300 επιθεωρήσεις ετησίως, τόσο προληπτικής όσο και κατασταλτικής φύσεως. Η απαίτηση δεδομένων, κυρίως με σκοπό να εντοπιστούν άμεσες διακρίσεις στις αμοιβές, είναι βασική παράμετρος του έργου του ελεγκτικού σώματος, το οποίο επικεντρώνεται επίσης στην ενημέρωση εργοδοτών και εργαζομένων σχετικά με τις

νομοθετικές διατάξεις, καθώς και στην πρακτική καθοδήγηση των εργοδοτών στο τομέα της συμμόρφωσης. Το 2022 πραγματοποιήθηκαν στοχευμένες και πιο λεπτομερείς επιθεωρήσεις, με βάση μια αξιολόγηση κινδύνου η οποία είχε διεξαχθεί.

Είναι σημαντικό, στο πλαίσιο αυτό, να διευκρινιστεί ότι υπάρχουν ειδικά νομοθετήματα που καλύπτουν τα αντίστοιχα μέτρα για τις διακρίσεις, την ισότητα των αμοιβών ανδρών και γυναικών, την προστασία των μεταναστών εργαζομένων στην Κύπρο, και άλλα νομοθετικά ζητήματα που άπτονται της επιθεώρησης εργασίας.

Τέτοιο νομοθέτημα αποτελεί ο νόμος 205(Ι)/2002 σχετικά με τις ίσες ευκαιρίες για τους άντρες και τις γυναίκες στο εργασιακό περιβάλλον και στην επαγγελματική εκπαίδευση, ο οποίος παρακολουθείται από το Τμήμα Εργασίας. Το Τμήμα Εργασίας λαμβάνει ενεργά όλα τα απαραίτητα μέτρα για την εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας σχετικά με την επιβολή της αρχής της ισότητας και την προώθηση των ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες στον χώρο εργασίας και στην επαγγελματική κατάρτιση, σύμφωνα με τον Νόμο 205(Ι)/2002 όπως έχει τροποποιηθεί και είναι πλήρως εναρμονισμένος με την ενωσιακή οδηγία 2006/54/EK. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω του εξωδικαστικού μηχανισμού των επιθεωρητών ισότητας φύλου που υπάγονται στο Τμήμα Εργασίας, το οποίο συνεχίζει να είναι αρμόδιο να εξετάζει καταγγελίες που αφορούν διακρίσεις λόγω φύλου (συμπεριλαμβανομένων καταγγελιών σεξουαλικής παρενόχλησης στον χώρο εργασίας και καταγγελιών που αφορούν την εγκυμοσύνη και τη μητρότητα), προκειμένου να διασφαλίζεται ισότητα στην εργασία και να καταπολεμούνται οι διακρίσεις. Τα άτομα που αντιμετωπίζουν διακρίσεις λόγω φύλου δύνανται να υποβάλουν καταγγελία στους επιθεωρητές με βάση τον νόμο περί ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στην εργασία και στην επαγγελματική κατάρτιση. Ο εν λόγω νόμος 205(Ι)/2002, όπως τροποποιήθηκε, περιέχει στην ενότητα 27 τη διαδικασία με την οποία διερευνούν τις καταγγελίες οι επιθεωρητές ισότητας των φύλων του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Συγκεκριμένα, ο επιθεωρητής ισότητας των φύλων ορίζει διαμεσολάβηση μεταξύ του καταγγέλλοντος και του εργοδότη προκειμένου να επιλυθεί το ζήτημα. Σε περίπτωση που επιτευχθεί συμφωνία, ο επιθεωρητής συντάσσει έκθεση και τα δύο μέρη την υπογράφουν. Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί συμφωνία, συντάσσεται έκθεση η οποία θα μπορεί να παρουσιαστεί ενώπιον δικαστηρίου. Οι επιθεωρητές ισότητας είναι τοποθετημένοι σε κάθε τοπικό γραφείο Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (Δ.Υ.Π.Α.) και μπορούν να συμβουλεύουν ή να λαμβάνουν και να εξετάζουν καταγγελίες σχετικά με την προστασία της μητρότητας ή να λαμβάνουν καταγγελίες σχετικά με διακρίσεις λόγω φύλου, οι οποίες διερευνώνται σύμφωνα με τον Περί Ίσης Μεταχείρισης Ανδρών και Γυναικών στην Απασχόληση και στην Επαγγελματική Εκπαίδευση Νόμο 205(Ι)/2002.

Όσον αφορά το **εθνικό σχέδιο δράσης για την ένταξη των μεταναστών** θα πρέπει να αναφερθεί ότι ένα προσχέδιο δράσης είχε καταρτιστεί από το Υπουργείο Εσωτερικών το 2020 και, μολονότι εκκρεμεί η επίσημη υιοθέτησή του από το Υπουργικό Συμβούλιο, πολλές δράσεις έχουν υλοποιηθεί από τις αρμόδιες αρχές.

Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να αποσαφηνιστεί ότι οι Δ.ΥΠ.Α του Τμήματος Εργασίας προσφέρουν σε όλους τους αιτούντες εργασία (συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών) βοήθεια στην εύρεση εργασίας χωρίς διακρίσεις, μέσω καταχώρησης σε μητρώα, παροχής υπηρεσιών αναζήτησης εργασίας και υπηρεσιών πρακτικής άσκησης, οι οποίες περιλαμβάνουν επαγγελματική καθοδήγηση, συμβουλευτική, καθώς και συστάσεις για προγράμματα κατάρτισης και θέσεις εργασίας. Οι αιτούντες άσυλο έχουν πρόσβαση σε συγκεκριμένους τομείς απασχόλησης, οι οποίοι ρυθμίζονται με υπουργική απόφαση. Το εύρος των εν λόγω τομέων/επαγγελμάτων διευρύνθηκε, το 2019, προκειμένου να συμπεριλάβει πιο ελκυστικά επαγγέλματα.

Κατά την περίοδο 2018-2021, προκειμένου να βελτιωθούν οι υπηρεσίες που παρέχονται από τη Δ.ΥΠ.Α, το Τμήμα Εργασίας προσέλαβε 30 νέους προσωρινούς συμβούλους απασχόλησης για την παροχή εξατομικευμένων υπηρεσιών στους ανέργους, ιδίως στα άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες. Οι εν λόγω τοποθετήθηκαν στα γραφεία των Δ.ΥΠ.Α σε όλη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι συμβάσεις τους έχουν παραταθεί έως το τέλος του 2023.

2. Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι

Όσον αφορά την παρατήρηση για **συρρίκνωση του χώρου της κοινωνίας των πολιτών**, εν μέρει λόγω της αντικατάστασης των εθνικών μητρώων με περιφερειακά μητρώα, και τις καθυστερήσεις που έχει προκαλέσει το γεγονός αυτό, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η αποκέντρωση των διαδικασιών που ακολουθούνται από τη δημόσια υπηρεσία αποτελούν διεργασία που έχει αποδειχθεί επανειλημμένα ότι ωφελεί τους πολίτες. Η καθυστέρηση που παρατηρήθηκε οφείλεται στο γεγονός ότι ξαφνικά ένας τεράστιος αριθμός ΜΚΟ έπρεπε να ελεγχθεί, όσον αφορά τη συμμόρφωση των καταστατικών τους με τις διατάξεις του νέου νομοθετήματος [104(Ι)/2017]. Οι έλεγχοι είχαν ως κύριο στόχο να διασφαλίσουν ότι, αντίθετα με την προηγούμενη νομοθεσία, τα καταστατικά ενισχύθηκαν διότι αυξήθηκε ο βαθμός διαφάνειας και δημοκρατίας. Προκειμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία, ιδίως στην περιοχή της Λευκωσίας, η οποία έχει το μεγαλύτερο αριθμό καταχωρίσεων, το υπουργείο προέβη στην αγορά υπηρεσιών από νομικές εταιρείες.

Οι αλλαγές που επιβλήθηκαν από τον νόμο 104(Ι)/2017 στόχευαν, αφενός, στην ορθή διαχείριση των οικονομικών των ΜΚΟ προκειμένου να αποτρέπονται φαινόμενα φοροδιαφυγής και νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και, αφετέρου, στην ενίσχυση της δημοκρατίας στο πλαίσιο της λειτουργίας των ΜΚΟ. Για πρώτη φορά, η απαίτηση για συλλογική λήψη αποφάσεων μέσω γενικών συνελεύσεων ενισχύθηκε σε τέτοιο βαθμό, ώστε οι ΜΚΟ κατέστησαν πυλώνας δημοκρατίας, σε σύγκριση με τις μονοπρόσωπες ή ολιγοπρόσωπες οντότητες που αποτελούσαν στο παρελθόν, και συστάθηκε υγιέστερο πλαίσιο για τη λειτουργία τους. Όσον αφορά την υλοποίηση μιας ενιαίας πολιτικής, οργανώθηκαν εκπαιδευτικά σεμινάρια και επενδύθηκε τεράστιο ποσό χρόνου και χρημάτων για τη βελτίωση των διαδικασιών. Κατά τη διάρκεια της αναθεώρησης

των καταστατικών διαπιστώθηκε ότι μεγάλο μέρος του προβλήματος που αντιμετωπίζει ο τομέας των ΜΚΟ στην Κύπρο σήμερα είναι κυρίως η προσπάθεια εκμετάλλευσης του ορισμού της «ένωσης», ώστε ποικίλες επιχειρήσεις, κυρίως αθλητικές σχολές ή άλλες σχολές, να μην καταχωρούνται ως εταιρείες αλλά ως ενώσεις, σε μια προσπάθεια να επιτύχουν φορολογικές και άλλες ελαφρύνσεις, καθώς και να λαμβάνουν δωρεές. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο οι ιδιοκτήτες των αθλητικών σχολών προβληματίζονται σχετικά με την εφαρμογή του νέου νόμου, δεδομένου ότι μόλις εντοπιστούν τέτοιες περιπτώσεις, διαγράφονται από τα μητρώα των ενώσεων. Δεν συμφωνούμε ότι είναι πολύπλοκη η διαδικασία για τα σωματεία που λειτουργούν με βάση το συνταγματικό δικαίωμα του συνέρχεσθαι. Αντιθέτως η διαδικασία κατέστη πολύ απαιτητική για όσες ενώσεις ήταν στην πραγματικότητα επιχειρήσεις, λανθασμένα καταχωρημένες ως ενώσεις. Η πολυπλοκότητα προέκυψε διότι το Υπουργείο Εσωτερικών θέσπισε απαιτήσεις απόδειξης, μέσω του νόμου 104(Ι)/2017, ότι οι εκπρόσωποι των ενώσεων δεν είναι στην πραγματικότητα φοροδιαφεύγοντες επιχειρηματίες.

Όσον αφορά τους ισχυρισμούς για «**επιβαρυντικές και περιττές γραφειοκρατικές απαιτήσεις**» που επιβάλλονται στις ΟΚΠ, το Υπουργείο Εσωτερικών θεωρεί ότι το ποσό των 40 000 ευρώ είναι υπερβολικά υψηλό, καθώς περισσότερο από το 90 % των ΜΚΟ δηλώνουν ετήσιο εισόδημα κάτω των 40 000 ευρώ. Επιπλέον, μεγάλος αριθμός των ΜΚΟ που δηλώνουν εισόδημα κάτω των 40 000 ευρώ, δεν έχουν υποβάλει ακόμη την απλή δημοσιονομική έκθεση που απαιτείται από τον νόμο. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ένας μεγάλος αριθμός ενώσεων είναι στην πραγματικότητα επιχειρήσεις οι οποίες, εάν ήταν εγγεγραμμένες ως οφειλέτριες στο μητρώο εταιρειών, θα έπρεπε να υποβάλλουν λογιστικές καταστάσεις ακόμη και όταν έχουν μηδενικά έσοδα: γίνεται λοιπόν φανερό ότι το ποσό των 40 000 ευρώ δίνει τεράστιο κίνητρο στις εταιρείες να υποβάλουν ψευδείς δηλώσεις (δηλώνοντας π.χ. ότι αντί για σχολή καράτε είναι σύλλογος καράτε, αντί για σχολή τένις είναι σύλλογος τένις) προκειμένου, αφενός, να καταφέρουν να φοροδιαφύγουν και, αφετέρου, να δημιουργήσουν αθέμιτο ανταγωνισμό. Οι εν λόγω περιπτώσεις έχουν εντοπιστεί και εφαρμόζεται αυστηρό πλαίσιο ελέγχου, από το οποίο μέχρι τώρα καταδεικνύεται ότι, μεταξύ άλλων, σε αρκετές περιπτώσεις, στους ελεγμένους λογαριασμούς που υποβλήθηκαν για εισοδήματα άνω των 40 000 ευρώ, δεν ακολουθούνται τα ευρωπαϊκά ή διεθνή πρότυπα ελέγχου. Επιπλέον ξεκίνησε αξιολόγηση κινδύνου ολοκλήρου του μητρώου των ΜΚΟ, σε σχέση με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, βάσει των οδηγιών της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF). Με βάση τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα, το 24 % των ΜΚΟ διατρέχει μέτρια υψηλό και υψηλό κίνδυνο για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και το 13 % για χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Το υπουργείο έχει καταρτίσει πρόγραμμα περαιτέρω ελέγχου για αυτές τις περιπτώσεις. Η απαίτηση για καθαρό ποινικό μητρώο και πιστοποιητικό μη καταδίκης για εγκλήματα κατά ανηλίκων [στην περίπτωση των ενώσεων οι οποίες στοχεύουν και σε ανηλίκους στις δραστηριότητές τους, π.χ. χορός, πολεμικές τέχνες, αθλήματα, ανάγνωση κ.λπ.], η οποία

προβλέπεται από τον νόμο 104(I)/2017, δεν διαφέρει από τους ορισμούς στην υπόλοιπη νομοθεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας η οποία προβλέπει τέτοιου είδους υποχρεώσεις. Τέλος, το αποτέλεσμα των ελέγχων που διενεργούνται από τους γραμματείς δεν υποστηρίζει τους ισχυρισμούς των ΜΚΟ σχετικά με τους λόγους πίσω από την απόρριψη των αιτήσεων πολλών ΟΚΠ.

Όσον αφορά τη **διαδικασία διαγραφής**, η ένταξη των εν λόγω οργανώσεων στους καταλόγους των ενώσεων/ιδρυμάτων που πρόκειται να διαγραφούν, σχετίζονται πρωτίστως με τη μη υποβολή, μετά το πέρας 4 ετών, ενός καταστατικού εναρμονισμένου με το νομοθέτημα 104(I)/2017. Η διαδικασία διαγραφής στοχεύει στη συντριπτική πλειονότητα των αδρανών ΜΚΟ, οι οποίες ιδρύθηκαν από τότε που θεσπίστηκε η προηγούμενη νομοθεσία το 1972 και οι οποίες έπαυσαν τη λειτουργία τους χωρίς να είναι υποχρεωμένες να ενημερώσουν τον γραμματέα. Το γεγονός ότι, από τα 2 500 σωματεία, μόνο γύρω στα 60 εμφανίστηκαν και διαμαρτυρήθηκαν για τη διαγραφή τους και μόνο ένα προσέφυγε στο Δικαστήριο, με την απόφαση να εκδίδεται εναντίον του, αποδεικνύει ότι η συντριπτική πλειονότητα των διαγραμμένων ΟΚΠ ήταν ανενεργά σωματεία. Υπήρχαν ακόμη και ορισμένες ΜΚΟ που δεν προσήλθαν για ενημέρωση επειδή όφειλαν φόρο εισοδήματος και εισφορές στο ταμείο κοινωνικής ασφάλισης και είδαν τη διαδικασία ως ευκαιρία για να διαγραφούν. Φυσικά, σύμφωνα με τον νόμο 104(I)/2017 ακολουθείται διαδικασία ρευστοποίησης.

Επιπλέον, επαναλαμβάνουμε τη θέση μας ότι ισχυρισμοί σχετικά με **δυσφήμιση** είναι εντελώς αβάσιμοι και μη τεκμηριωμένοι.

Τέλος, θα θέλαμε να αναφέρουμε ορισμένα μέτρα που έχει λάβει η Κυπριακή Δημοκρατία για την ενίσχυση του ρόλου και της συμμετοχής των ΟΚΠ στη δημόσια ζωή:

Το 2021, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την εκπόνηση **εθνικής στρατηγικής για την ενεργό πολιτότητα και τη συμμετοχική διακυβέρνηση**, η οποία διεξάγεται επί του παρόντος από το Γραφείο του Επιτρόπου για τον Πολίτη.

Η κυβέρνηση κατέθεσε στο κοινοβούλιο τη **νομοθεσία για την «Πρωτοβουλία των Πολιτών»**, η φιλοσοφία της οποίας βασίζεται στην Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία των Πολιτών. Η νομοθεσία έχει ήδη συζητηθεί στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και θα συζητηθεί στην ολομέλεια του κοινοβουλίου το φθινόπωρο, προκειμένου να εγκριθεί.

Το Γραφείο του Επιτρόπου για τον Πολίτη αναλαμβάνει **δράσεις για την ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών**, ως εξής:

- Τον Δεκέμβριο του 2021 διοργανώθηκε ένα μεγάλο συνέδριο με τίτλο «Οι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) και η πτυχή του συν-σχεδιασμού και των συμμετοχικών διαδικασιών όσον αφορά την εφαρμογή της Ατζέντας 2030», με τη συμμετοχή ΜΚΟ, πολιτών, πολιτικών, της κυβέρνησης και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων.
- Το 2022 ιδρύθηκε το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Πολιτών, με τακτικές συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης ανοικτές στο κοινό.
- Το πρώτο Φόρουμ Δημοκρατίας στην Κύπρο πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2022, με δύο προ-εκδηλώσεις, δηλαδή ένα εργαστήριο ιδεών για τις δημόσιες διαβουλεύσεις και έναν Hackathon (μαραθώνιο ανάπτυξης εφαρμογών) Ψηφιακής Δημοκρατίας.
- Το 2021 διοργανώθηκε σε όλη την Κύπρο μια σειρά παρουσιάσεων για το ενωσιακό πρόγραμμα CERV («Ιθαγένεια, ισότητα, δικαιώματα και αξίες») και τις ευκαιρίες χρηματοδότησής του για τις ΜΚΟ.

3. Ελευθερία της έκφρασης και των μέσων ενημέρωσης

Όσον αφορά τον **πλουραλισμό των μέσων ενημέρωσης**, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η διαφάνεια έχει ενισχυθεί (άρθρο 30Α) μετά την ψήφιση του τροποποιητικού νόμου για τους νόμους περί ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών στις 23/12/2021 (ευθυγράμμιση της εθνικής νομοθεσίας με την οδηγία 2018/1808/ΕΕ). Συγκεκριμένα, στην παράγραφο 2 του άρθρου 30Α ορίζεται ότι ο πάροχος υπηρεσιών μέσων ενημέρωσης οφείλει να παρέχει στην Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου πληροφορίες σχετικά με την ιδιοκτησιακή του δομή, συμπεριλαμβανομένων των πραγματικών δικαιούχων. Στην παράγραφο 3 προβλέπεται ότι σε κάθε μέτρο που λαμβάνει η Αρχή για τον σκοπό αυτόν πρέπει να διασφαλίζεται ο σεβασμός για τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή των πραγματικών δικαιούχων. Το μέτρο πρέπει επίσης να είναι αναγκαίο και αναλογικό και να αποσκοπεί στην επίτευξη στόχου γενικού συμφέροντος.

4. Το δικαίωμα στη μη διάκριση

Το **μισθολογικό χάσμα μεταξύ των δύο φύλων** έχει μειωθεί σημαντικά κατά την τελευταία δεκαετία και συνεχίζει να ακολουθεί πτωτική τάση. Έχει μειωθεί περαιτέρω κατά 20 % από το 2017 (11,2 %) και σήμερα ανέρχεται στο 9 % σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για το 2020.

Η εξάλειψη του μισθολογικού χάσματος μεταξύ ανδρών και γυναικών, αποτελεί σαφή και σταθερό στόχο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ο οποίος επιδιώκεται μέσω διαφόρων στοχευμένων δράσεων. Έχει αναπτυχθεί ένα εθνικό μοντέλο για την πιστοποίηση επιχειρήσεων που υιοθετούν πολιτικές προώθησης της ισότητας των φύλων στον εργασιακό χώρο και ιδίως της ισότητας στις αμοιβές, και από τον Απρίλιο του 2014 έχει συσταθεί ένας εθνικός φορέας πιστοποίησης. Μέχρι στιγμής, 61 επιχειρήσεις έχουν επιβραβευθεί, μεταξύ άλλων, για: τις προσπάθειές τους να διασφαλίσουν ίσες αμοιβές και να

προσελκύσουν και να διατηρήσουν το υποεκπροσωπούμενο φύλο· την εφαρμογή δράσεων για τη βελτίωση της ισορροπίας των φύλων σε θέσεις λήψης αποφάσεων· την υιοθέτηση συστημάτων ταξινόμησης θέσεων εργασίας ουδέτερων ως προς το φύλο· την εφαρμογή πολιτικών που αποσκοπούν στη συμφιλίωση της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής. Οι 25 από τις πιστοποιημένες εταιρείες ανανέωσαν την πιστοποίησή τους.

Επιπλέον, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων συμμετέχει σε δραστηριότητες που συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων και τις δυσμενείς συνέπειές του στην οικονομική και κοινωνική ζωή των γυναικών, όπως η διοργάνωση ετήσιων εκδηλώσεων για την Ημέρα της Ισότητας των Αμοιβών. Μια συζήτηση με συντονιστή και με θέμα «Το μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η τρέχουσα κατάσταση και οι ανησυχίες για το μέλλον», καθώς και μια διαδικτυακή εκστρατεία σηματοδότησαν την Ημέρα της Ισότητας των Αμοιβών το 2022. Στη συζήτηση με συντονιστή συμμετείχαν ένας εκπρόσωπος του Υπουργείου και ένας εκπρόσωπος από κάθε συνδικαλιστική και εργοδοτική ένωση, με στόχο να φωτίσουν θέματα όπως οι επιπτώσεις του χάσματος για τους εργαζόμενους, την οικονομία και την κοινωνία, ο αντίκτυπος στους νέους και η σημασία της επιλογής επαγγέλματος, μεταξύ άλλων. Περισσότερα από 1 700 άτομα παρακολούθησαν τη συζήτηση διαδικτυακά, σχολιάζοντας και θέτοντας ερωτήσεις.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται το ποσοστό και ο αριθμός των γυναικών σε μερική απασχόληση για τα τελευταία 10 χρόνια σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της Στατιστικής Υπηρεσίας της Κύπρου:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ποσοστό γυναικών που εργάζονται με μερική απασχόληση	12,9%	13,7%	16,1%	17,2%	16,5%	16,5%	16,1%	14,9%	15,1%	14,2%	13,4%
Αριθμός γυναικών που εργάζονται με μερική απασχόληση	24.505	25.138	28.103	30.597	28.721	28.785	29.315	28.362	29.401	27.749	27.138

Όπως φαίνεται παραπάνω, ο αριθμός και το ποσοστό των γυναικών που εργάζονται με μερική απασχόληση έχει μειωθεί τα τελευταία 2 χρόνια. Επίσης, το ποσοστό των απασχολούμενων γυναικών που εργάζονται σε μερική απασχόληση το 2021 είναι το χαμηλότερο από το 2012.

Επιπλέον, καταβλήθηκαν πρόσθετες προσπάθειες για τη διασφάλιση των **δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία**. Μετά την κύρωση της σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία το 2011, η Κυπριακή Δημοκρατία υιοθέτησε την εθνική στρατηγική για τα άτομα με αναπηρία 2018-2028 και εφαρμόζει ανά τριετία εθνικά σχέδια δράσης για την αναπηρία (2013-2015, 2018-2020 και 2021-2023), καθορίζοντας το όραμα, τις αξίες, τους

στρατηγικούς στόχους και τις δράσεις για την περαιτέρω εκπλήρωση των δικαιωμάτων των πολιτών με αναπηρία, σε όλους τους τομείς της ζωής τους. Η στρατηγική και τα σχέδια δράσης της Κύπρου για την αναπηρία συνδέονται με τις καταληκτικές παρατηρήσεις της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία προς την Κυπριακή Δημοκρατία το 2017 και ενσωματώνουν τις απόψεις και τις προτάσεις των οργανώσεων που εκπροσωπούν τα άτομα με αναπηρία.

Επιπλέον, η εθνική στρατηγική για τα άτομα με αναπηρία 2018-2028 και τα εθνικά σχέδια δράσης για την αναπηρία (2013-2015, 2018-2020 και 2021-2023) συνάδουν με την ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2021-2020 και την ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2021-2030. Το εθνικό σχέδιο δράσης για την αναπηρία 2018-2020 περιλάμβανε 86 δράσεις, εκ των οποίων 54 (ποσοστό 63%) υλοποιήθηκαν πλήρως, 26 (ποσοστό 30%) υλοποιήθηκαν μερικώς και 6 (ποσοστό 7%) δεν υλοποιήθηκαν. Το νέο εθνικό σχέδιο δράσης για την αναπηρία 2021-2023 εμπλουτίστηκε με περισσότερες δράσεις (135 συνολικά) που θα υλοποιηθούν από 8 υπουργεία και 3 υφυπουργεία.

Για τους σκοπούς της παρακολούθησης της αποτελεσματικής εφαρμογής της εθνικής στρατηγικής για την αναπηρία και των NDAP (εθνικά προγράμματα συνηγορίας υπέρ των ατόμων με αναπηρία), το Τμήμα Κοινωνικής Ένταξης των Ατόμων με Αναπηρία ζητά από κάθε αρμόδιο φορέα να αυτοαξιολογεί τις δράσεις υλοποίησής του ετησίως. Τα αποτελέσματα υποβάλλονται στο Παγκύπριο Συμβούλιο Ατόμων με Αναπηρία και στο Υπουργικό Συμβούλιο.

Όσον αφορά τις καταγγελίες των ατόμων με αναπηρία, το Γραφείο του Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει οριστεί ως ο ανεξάρτητος μηχανισμός από το Υπουργικό Συμβούλιο με την απόφαση αριθ. 73.519 με ημερομηνία 9.5. 2012. Κάθε άτομο με αναπηρία έχει πρόσβαση στην υποβολή καταγγελίας που τυγχάνει ανεξάρτητης διερεύνησης. Επιπλέον, η Κύπρος έχει επικυρώσει το προαιρετικό πρωτόκολλο της UNCRPD που δίνει το δικαίωμα σε κάθε πρόσωπο να υποβάλει καταγγελία στην Επιτροπή του ΟΗΕ για την ΣΗΕΔΑΑ (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία).

Αναφορικά με την πρόσβαση στη στέγαση, σημειώνεται ότι κάθε άτομο με αναπηρία που πληροί τα οικονομικά κριτήρια και δικαιούται ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, δικαιούται επίσης μηνιαία επιδότηση για ενοικίαση κατοικίας, υψηλότερη από την επιδότηση ατόμου χωρίς αναπηρία.

Για το θέμα που τέθηκε σχετικά με τους περιορισμούς στον **τόπο διαμονής των μεταναστών** διευκρινίζεται ότι το σχετικό διάταγμα που απαγορεύει στους αιτούντες άσυλο να διαμένουν σε συγκεκριμένες περιοχές αποσκοπούσε στην αποφυγή δημιουργίας γκέτο που θα προέκυπτε από τη συγκέντρωση μεγάλου αριθμού μεταναστών σε περιοχές με μικρό πληθυσμό κατά τρόπο που θα απαγόρευε την ένταξή τους στις τοπικές κοινωνίες. Υπενθυμίζεται ότι το σχετικό κοινοτικό κεκτημένο (οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής,

άρθρο 7 παράγραφος 2) επιτρέπει στα κράτη μέλη να αποφασίζουν για τη διαμονή του αιτούντος άσυλο.

5. Το κράτος δικαίου

Το «**δόγμα της αναγκαιότητας**» είναι άσχετο με το κράτος δικαίου και τις μεταρρυθμίσεις που προωθεί η κυβέρνηση με στόχο την περαιτέρω διασφάλιση της εφαρμογής αυτής της θεμελιώδους αρχής.

Ωστόσο, δεδομένου ότι αναφέρεται στο σχέδιο έκθεσης, είναι απαραίτητο να παρατεθούν ορισμένες πραγματικές πληροφορίες σχετικά με το εν λόγω δόγμα, προκειμένου να αποφευχθούν παρεξηγήσεις. Μετά τις διακοινοτικές συγκρούσεις του 1963 και την επακόλουθη αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων αξιωματούχων από λειτουργίες και όργανα της Δημοκρατίας, η κατάληξη για το κυπριακό νομικό σύστημα ήταν να μην μπορεί να αναπαραχθεί βάσει και δυνάμει του δικού του πλαισίου και της δικής του νομιμότητας (της οποίας η αρχή της δικαιοσύνης αποτελούσε βασικό συνταγματικό γνώρισμα). Το κοινοβούλιο, αποτελούμενο πλέον αποκλειστικά από Ελληνοκύπριους βουλευτές, ψήφισε νόμο που παρέκαμψε ορισμένες διατάξεις του Συντάγματος που αφορούσαν τη δικαιοσύνη σύνθεση των δικαστικών οργάνων και την έκδοση και δημοσίευση της νομοθεσίας. Το Ανώτατο Δικαστήριο εξέδωσε την κομβική απόφαση στην υπόθεση Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας κατά Mustafa Ibrahim και άλλων [1964] CLR 195, κρίνοντας περίφημα ότι η προαναφερθείσα νομοθεσία δεν υπόκειται σε αντισυνταγματικότητα, λόγω του «**δόγματος της αναγκαιότητας**» (θεμελιώδες αξίωμα του οποίου, όπως αναφέρεται, είναι ότι η σωτηρία του κράτους πρέπει να είναι ο υπέρτατος νόμος). Βασικά το δόγμα της αναγκαιότητας εφαρμόζεται έτσι ώστε να διατηρούνται οι θεμελιώδεις υπηρεσίες του κράτους, συμπεριλαμβανομένης της απονομής της Δικαιοσύνης. **Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας προβλέπει προληπτικό και κατασταλτικό έλεγχο των νόμων (άρθρα 140 και 144 του Συντάγματος), έτσι ώστε να υπάρχουν έλεγχοι και ισορροπίες στο πλαίσιο του δόγματος της αναγκαιότητας.** Ως εκ τούτου, όλες οι πληροφορίες που παρέχονται στο τμήμα 5 της παρούσας έκθεσης πρέπει να εξεταστούν έχοντας υπόψη τις παραπάνω διευκρινίσεις.

Επιπλέον, οι αναφορές στον **Γενικό Εισαγγελέα** είναι ανακριβείς, διότι ο Γενικός Εισαγγελέας δεν συμμετέχει στο Υπουργικό Συμβούλιο αλλά συμμετέχει στο Εθνικό Συμβούλιο. Είναι ο νομικός σύμβουλος της κυβέρνησης. Επιπλέον, δεν υπάρχει κανένας συνταγματικός κανόνας που να απαγορεύει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να διορίσει ως Γενικό Εισαγγελέα πρόσωπο που συμμετείχε στην κυβέρνηση ως υπουργός πριν από τον διορισμό του ως Γενικός Εισαγγελέας, εφόσον έχει τα προσόντα που προβλέπει το Σύνταγμα στα άρθρα 112 και 113. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι υπουργοί στην Κυπριακή Δημοκρατία δεν είναι μέλη του κοινοβουλίου και δεν ανήκουν απαραίτητα σε πολιτικό κόμμα. Ο Γενικός Εισαγγελέας ασκεί τα καθήκοντά του σύμφωνα με το Σύνταγμα και τη νομοθεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Όσον αφορά το **τεκμήριο αθωότητας** σε αστικές υποθέσεις, υπογραμμίζεται ότι ο ισχυρισμός σχετικά με «την ύπαρξη ποινικής έρευνας ως απόδειξης αδικήματος, ακόμη και πριν ληφθεί οποιαδήποτε δικαστική απόφαση στην εκάστοτε υπόθεση» είναι ξεκάθαρα λανθασμένος. Μια ποινική έρευνα δεν αποτελεί ποτέ απόδειξη αδικήματος χωρίς δικαστική απόφαση.

Όσον αφορά τους ισχυρισμούς σχετικά με την **έλλειψη διαφάνειας στη μεταναστευτική πολιτική**, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι μετανάστες που εισέρχονται νόμιμα στην Κυπριακή Δημοκρατία είναι πολύ καλά ενημερωμένοι για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους πριν από την άφιξή τους, προκειμένου να προχωρήσουν στις πρακτικές διευθετήσεις της διαμονής τους (θεώρηση εισόδου, άδεια παραμονής, άδεια εργασίας, πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης κ.λπ.). Οι παράτυποι μετανάστες δεν ενημερώνονται, δεδομένου ότι φθάνουν παράτυπα. Οι αιτούντες άσυλο έχουν πρόσβαση στις απαιτούμενες συνθήκες υποδοχής, στην υγειονομική περίθαλψη και στον έλεγχο τρωτότητας που προβλέπονται από το δίκαιο της ΕΕ αμέσως μετά την άφιξή τους.

Επιπλέον, το Υπουργείο Εσωτερικών δεν προχώρησε ποτέ σε απελάσεις πριν εκδοθεί, για τον ενδιαφερόμενο απορριφθέντα αιτούντα άσυλο ή παράτυπο μετανάστη, οριστική απόφαση (δηλαδή μετά από προσφυγή στο δικαστήριο) σχετικά με την υπόθεσή του.

Τέλος, το **Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα** (που αναφέρεται στο έγγραφο ως «χρυσά διαβατήρια»), έχει σταματήσει.

6. Προκλήσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα στις μη κυβερνητικά ελεγχόμενες περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας

Ο επίσημος όρος είναι «περιοχές που δεν τελούν υπό ουσιαστικό έλεγχο της κυβέρνησης» και οι όποιες αναφορές σε «νότο» θα πρέπει να αποφεύγονται.

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Υπεύθυνος έκδοση: Μονάδα «Επισκέψεις και εκδόσεις»
EESC-2022-75-EL

www.eesc.europa.eu

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2022
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.

Για οποιαδήποτε χρήση των φωτογραφιών / εικόνων, πρέπει να ζητηθεί άδεια απευθείας
από τον κάτοχο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας.

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Print
QE-04-22-251-EL-C
ISBN 978-92-830-5791-8
doi:10.2864/102

Online
QE-04-22-251-EL-N
ISBN 978-92-830-5789-5
doi:10.2864/398884

EL